

УДК 62-83:621.313.2

Тишевич Б.Л. канд.техн.наук, **Осика Р.П.** магістрант
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»,
Інститут енергозбереження та енергоменеджменту
Київ, Україна

ЕЛЕКТРОПРИВОД ЗМІННОГО СТРУМУ ПІД КЕРУВАННЯМ НЕЙРОННОЇ МЕРЕЖІ

У статті аналізується можливість управління електроприводом змінного струму за допомогою нейронної мережі NARMA - L2. В якості базової системи розглядається електропривод з векторним управлінням, який на цей час широко застосовується для технологічних установок різноманітного призначення.

В статье анализируется возможность управления электроприводом переменного тока с помощью нейронной сети NARMA - L2. В качестве базовой системы рассматривается электропривод с векторным управлением, который на сегодняшний день широко применяется для технологических установок разного назначения.

In this article analyzes the possibility of controlling the AC drive with neural network NARMA - L2. The base system is considered with the electric vector control, which is now widely used for process plants for different purposes.

Перехід на електропривод змінного струму для технологічних установок на промислових підприємствах – це неминуча закономірність, яка обумовлена технологічним прогресом в області силової електроніки і мікропроцесорної техніки. Характерною тенденцією автоматизованого електроприводу є все більш широке застосування асинхронних двигунів(АД).

Повна керованість електроприводу змінного струму забезпечується, якщо забезпечується управління електромагнітним моментом двигуна [1]. У разі використання АД необхідно незалежно управляти координатами векторів, які входять в вибране рівняння електромагнітного моменту. Вибір рівняння для побудови системи управління відіграє велику роль тому, що багато величин, особливо в короткозамкнених АД, не можуть бути виміряні. Загальний принцип побудови системи управління АД полягає в тому, що використовується система координат, постійно орієнтована в напрямку якого-небудь вектора, який визначає електромагнітний момент. Тоді проекція цього вектора на іншу вісь координат і відповідний їй доданок у виразі для електромагнітного моменту будуть дорівнювати нулю. Наприклад, у разі орієнтації по потокозчеплення ротора ($\psi_2 = \psi_{2d}$; $\psi_{2d} = 0$) момент можна представити як:

$$m = \frac{3}{2} z_p (\psi_{2q} i_{2d} - \psi_{2d} i_{2q}) = -\frac{3}{2} z_p \psi_{2q} i_{2d}$$

$$m = \frac{3}{2} z_p \frac{L_m}{L_2} (\psi_{2d} i_{1q} - \psi_{2q} i_{1d}) = \frac{3}{2} z_p \frac{L_m}{L_2} \psi_{2d} i_{1q}$$

Другий вираз дозволяє, за умови постійного потокозчеплення ротора, управляти електромагнітним моментом зміною проекції струму статора на поперечну вісь i_{1q} . Таким чином, для побудови системи векторного управління АД потрібно вибрати вектор, стосовно

якого буде орієнтована система координат, і відповідний вираз для електромагнітного моменту. Якщо як опорного вектора вибрати потокозчеплення ротора і орієнтувати по ньому координатну систему так, щоб її дійсна вісь збігалася з напрямком ψ_2 , то кутова частота обертання системи координат $\omega^{(mn)} = \omega^{(dq)}$ буде дорівнювати кутовий частоті живлення статора тому, що вектори потокозчеплення статора і ротора обертаються з однаковою частотою. В це рівняння в якості змінної входить неконтрольований струм ротора

$$0 = r_2 i_2^{(dq)} + \frac{d\psi_2^{(dq)}}{dt} + j\omega_2 \psi_2^{(dq)}.$$

Після подальших перетворень визначаємо проекції вектора струму статора з урахуванням того, що $\psi_{2q} = 0$:

$$i_{1d} + j i_{1q} = \frac{\psi_{2d}}{L_m} (1 + pT_2 + j\omega_2 T_2) \rightarrow$$

$$i_{1d} = \frac{\psi_{2d}}{L_m} (1 + pT_2); \quad i_{1q} = \frac{\psi_{2d}}{L_m} \omega_2 T_2,$$

а також потокозчеплення та кутову частоту ротора

$$\psi_{2d} = i_{1d} \frac{L_m}{(1 + pT_2)}; \quad \omega_2 = i_{1q} \frac{L_m}{T_2 \psi_{2d}}.$$

Таким чином, за допомогою проекції струму статора можна управляти потокозчеплення ротора і передавальна функція цього каналу відповідає аперіодичній ланці з постійною часу яка дорівнює постійної часу ротора, а за допомогою проекції i_{1q} можна управляти частотою ротора ω_2 . Далі, можна визначити частоту струмів ротора при заданому потокозчепленні яка визначає електромагнітний момент АД:

$$m = \frac{3}{2} z_p \frac{L_m}{L_2} \psi_{2d} i_{1q} = \frac{3z_p \psi_{2d}^2}{2r_2} \omega_2,$$

На підставі наведених вище виразів, спільно з рівнянням руху електроприводу можна побудувати структурну схему АД (рис. 1). Вхідними величинами структурної схеми є проекції вектора струму статора i_{1d} і i_{1q} в координатній системі орієнтованій по потокозчепленню ротора, а також момент опору m_c на валу АД. Вихідними величинами є кутова частота струмів ротора ω_2 і обертання вала ω , а також відповідна їм частота статора $\omega_1 = \omega_2 + \omega$.

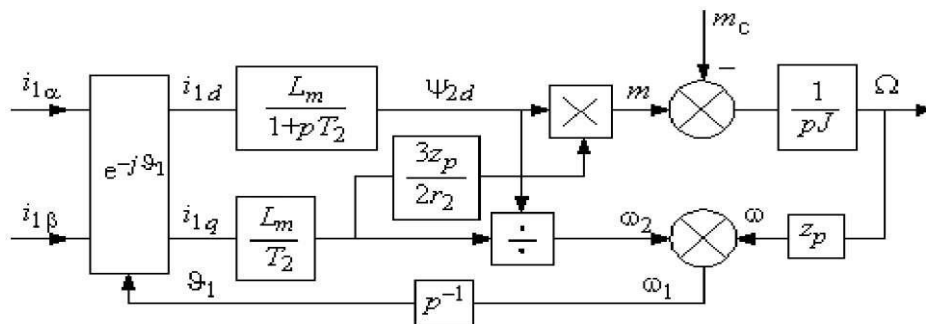

Рис.1 Структурна схема АД, яка управляється струмом статора.

Моделювання електроприводу змінного струму з АД в середовищі MATLAB (Рис.2), було виконано з використанням нейроконтролера, що став класичним NARMA - L2 в якості регулятора [2,3]. Графіки перехідних процесів, які була зняті при моделюванні електроприводу наведені на малюнку 3.

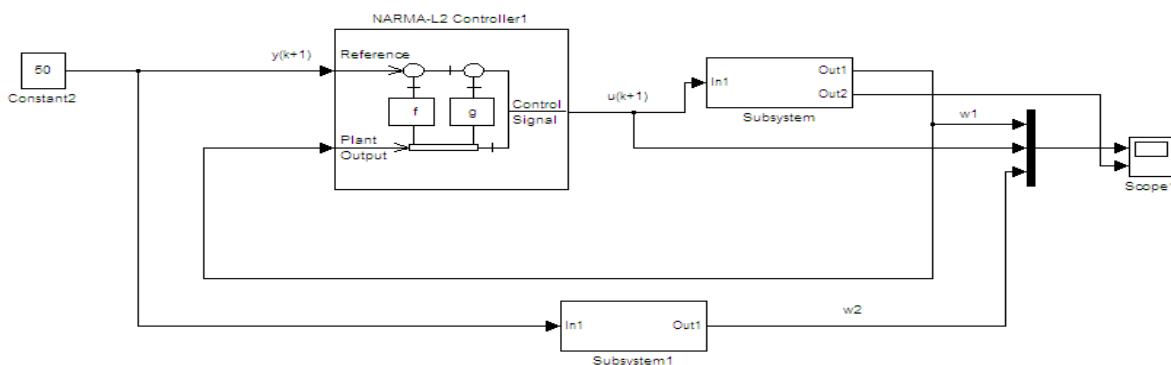
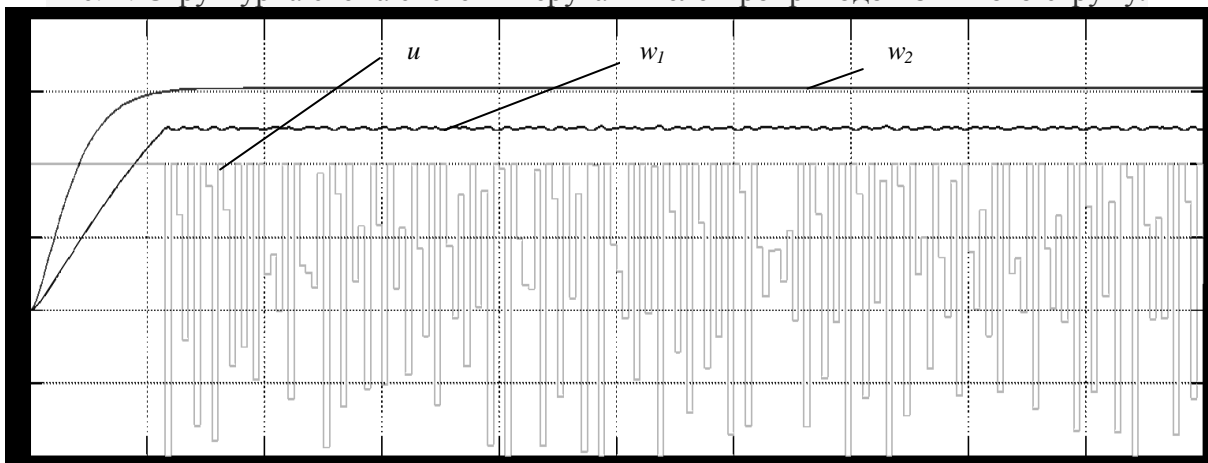

Рис. 2. Структурна схема системи керування електроприводом змінного струму.

Рис. 3 Графіки зміни швидкості (u -сигнал з виходу нейроконтролера, w_1 -швидкість при використанні NARMA - L2, w_2 - швидкість при використанні класичного регулятора).

Результативність розроблених методик продемонстрована на прикладі синтезу нейромережевої системи управління для електроприводів змінного струму з АД. Суттєвим є те, що ні структура нейроконтролера, ні час його навчання не збільшуються з ростом складності об'єкта управління.

Виходячи з отриманих результатів, можна зробити висновок, що вже сьогодні практично можливо створювати різноманітні промислові нейромережеві системи управління, придатні для використання в діючих технологічних комплексах для управління електроприводами змінного струму.

Література:

1. Автоматизированный электропривод типовых производственных механизмов и технологических комплексов: Учебник для вузов / М.П.Белов, В.А. Новиков, Л.Н. Рассудов – 2-е изд., стер – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 576 с.
2. Werbos P. J. Backpropagation and neurocontrol: A review and prospectus // Proc. of International Joint Conf. On Neural Networks. — Vol. 1. — Washington, DC. — 1989. — P. 209—216.
3. Герман-Галкин С. Г. Компьютерное моделирование полупроводниковых систем в MATLAB 6.0; Учебное пособие. – СПб.: КОРОНА принт, 2001. – 320 с.,ил.